

REPUBLIKA SRBIJA

MINISTARSTVO PRIVREDE

Sektor za infrastrukturu kvaliteta I bezbednost proizvoda na tržištu

**STRATEGIJA UNAPREĐENJA
INFRASTRUKTURE KVALITETA
U REPUBLICI SRBIJI
ZA PERIOD 2015-2020**

PRIPREMLJENA UZ PODRŠKU GIZ & PTB

Jelena Popović, pomoćnik ministra
Miodrag Dugandžija, načelnik odeljenja

Kick-off meeting Strategija IK u BiH

Vlašić, 25. jun 2015. godine

Sadržaj prezentacije

- Pitanja koja smo si postavili pre početka pripreme nacрта Strategije
- Vremenski okvir
- Metodologija
- 4 Analize („*demand side*“ ↔ „*provider side*“)
- Osnovno o dokumentu (vizija, misija, ciljevi...)
- Iskustva, izazovi, preporuke

Pitanja koja smo si postavili pre početka pripreme nacрта Strategije

- Zašto usvojiti Strategiju IK?
- Na koga ona utiče?
- Ko su nam glavne zainteresovane strane?
- Koje grane industrije su obuhvaćene?
- Kako pripremiti Strategiju?
 - / resursi/ podrška / način pripreme –tj. metodologija

Vremenski okvir

2011

Počeo „ACCESS“ Program podrške Ministarstvu privrede preko GIZ i PTB. Osnovni cilj – obezbediti fleksibilnu tehničku pomoć u skladu sa potrebama Ministarstva, prvenstveno za razvoj Strategije IK

2012

Odluka da se počne sa pripremom Strategije i počelo sprovođenje 4 analize

2013 Završene analize, izveštaji i preporuke ugađene u prvi draft

2014 Konačni draft Strategije pripremljen u poslat EK zajedno sa ostalim materijalima za bilater. skringing

Januar 2015 – javna rasprava, Procedura usvajanja u toku

Horizontalni pravni okvir uspostavljen (5 zakona), u skladu sa „novim paketom za trgovanje proizvodima“ 2008

Usvojeni podzakonski akti, počelo sprovođenje

**Uspostavljen institucionalni okvir
ATS → EA MLA potpisnik, maj 2012,
ISS – preko 80% EN u nacionalnoj standardizaciji**

Oko 50% direktiva transponovano u pravni sistem RS

Zašto Strategija IK?

Svrha

Dostići uravnotežen razvoj standardizacije, akreditacije, metrologije i ocenjivanja usaglašenosti, **usklađen sa potrebama industrije u R Srbiji**, tj. obezbediti odgovarajuće i efikasne usluge industriji.

Unapređenjem sistema infrastrukture kvaliteta, Srbija će biti nekoliko koraka **bliže Evropskoj uniji** i njenim vrednostima.

Razlog

U skladu sa **potrebama industrije** (kako postojećim tako i planiranim strateškim dokumentima razvoja industrije), kao i **zahtevima EU integracija**, neophodno je uspostaviti dugoročnu politiku/strategiju, kako bi se dostigla puna operativnost uspostavljenog sistema IK.

Nacionalna Strategije IK je neophodna kao podrška jačanju konkurentnosti privrede, a ne samo zbog obaveza koje donosi proces evropskih integracija

Na koga Strategija utiče?

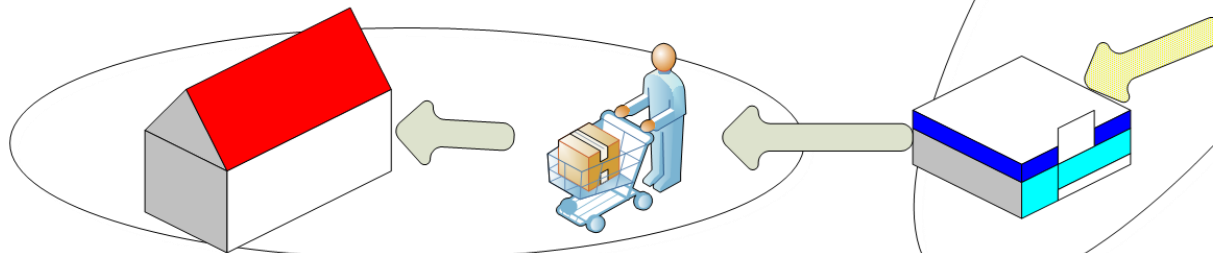
- Strategija IK imaće pozitivan uticaj na:
 - **Privrednike**, koji će proizvoditi, uvoziti, izvoziti bezbedne proizvode, bez nepotrebnih tehničkih prepreka;
 - **Korisnike** kojima će se garantovati da kupuju i upotrebljavaju bezbedan i kvalitetan proizvod;
 - **Državnim organima**, koji će moći da sprovode nadzor nad primenom tehničkih propisa na jednostavniji i efikasniji način.

PROIZVOĐAČI

INFRASTRUKTURA KVALITETA

Standardizacija,
Akreditacija,
Metrologija,
Ocenjivanje usaglašenosti
+ Pravni okvir za njihovo funkcionisanje

KORISNICI

TRŽIŠTE
(uvoznici, distributeri,
zastupnici i ORGANI
TRŽ. NADZORA)

Tim i glavne zainteresovane strane

- **Koordinator** → Ministarstvo privrede je rešenjem ministra formiralo Radnu grupu
- **Tehnička podrška - ACCESS Program**
 - **GIZ** obezbedio ekspertizu u oblasti standardizacije, ocenjivanja usaglašenosti i opštih pitanja IK
 - **PTB** obezbedio ekspertizu u oblasti metrologije i akreditacije
- **Glavni partneri**
 - Institucije IK (i formalno članovi Radne grupe):
 - **ISS** – Institut za standardizaciju Srbije
 - **ATS** – Akreditaciono telo Srbije
 - **DMDM** – Direkcija za mere i dragocene metale
 - Privredni subjekti (TOU i njihova udruženja + 40 preduzeća koje smo posetili i intervjuisali) i njihove asocijacije (ad-hok konsultacije sa PKS)

Obuhvat Strategije ?

- Generalno gledano, nacionalna infrastruktura kvaliteta podržava razvoj svih grana industrije s obzirom da predstavlja osnovu za bezbedne i kvalitetne proizvode, u svim fazama – od projektovanja, proizvodnje, do stavljanja na tržište (i u upotrebu).
- Ipak, Ministarstvo privrede, uz podršku programa ACCESS sprovodilo je 4 analize pre svega u oblasti mašinogradnje i metaloprerade, elektroindustrije, građevinskih proizvoda, opreme pod pritiskom i sudova pod pritiskom, lične zaštitne opreme i dr. (oblasti pokrivene transponovanim direktivama za bezbednost mašina, LVD, EMC, liftova, PED, LZO...)

KAKO smo pripremili Strategiju IK?

Metodologija

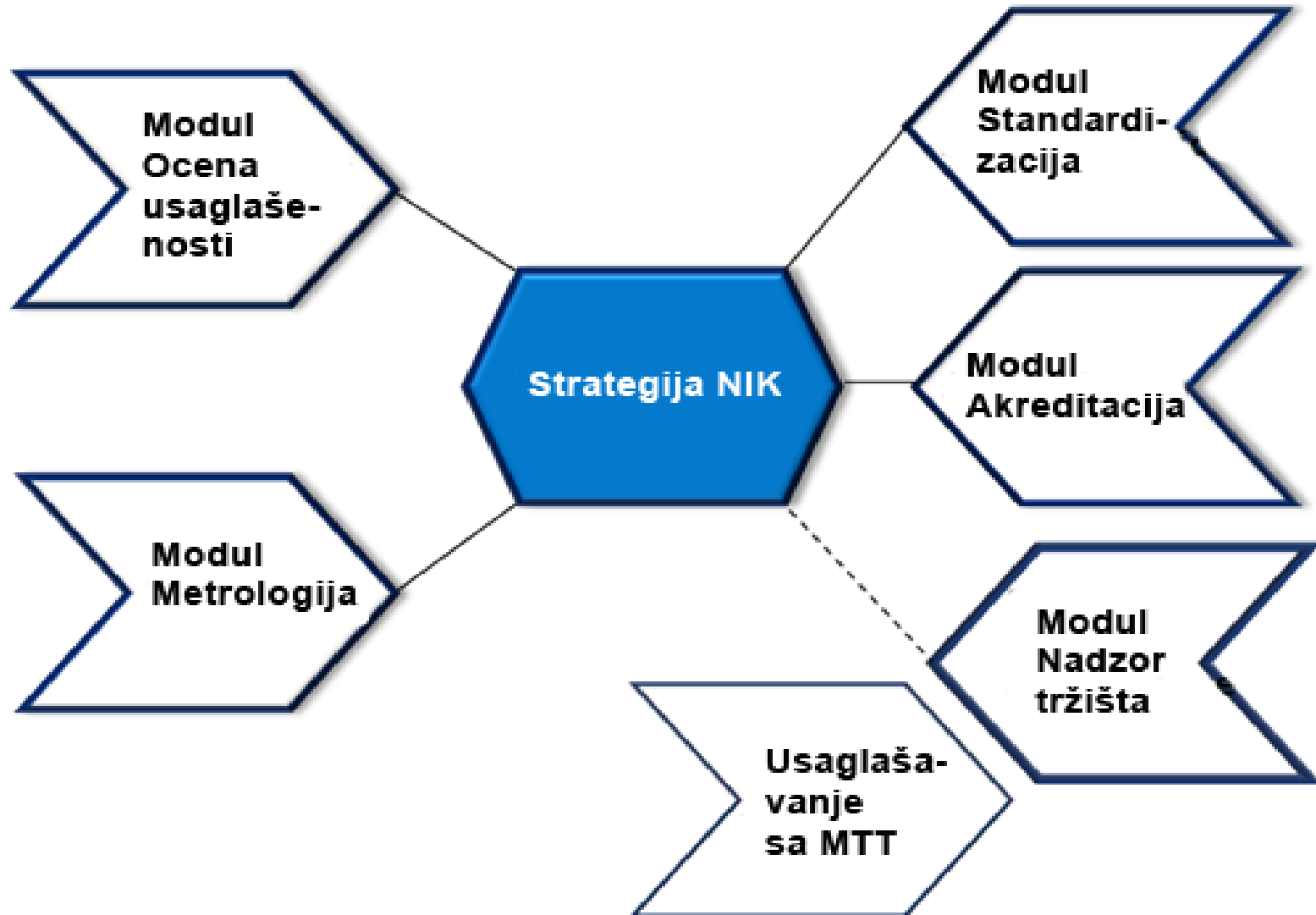
- 1) Osnovni principi kojih smo se držali
- 2) Modularni pristup
- 3) Stanje u EU i glavne tendencije razvoja
- 4) Iskustva drugih zemalja („Benchmarking“ tj. poređenje sa sistemom IK u Nemačkoj i Sloveniji)
- 5) Analitički pristup ← najbitnije

Metodologija je određena na osnovu postojećeg stanja razvoja IK, transponovanog zakonodavstva i potreba industrije (Nakon pet godina intenzivnih zakonodavnih aktivnosti na harmonizaciji sa zakonodavstvom EU i izgradnje institucionalnih kapacita u oblasti IK).

M1) Principi kojih smo se držali

- Načela (principi) :
 - Usaglašenost sa drugim relevantnim nacionalnim strategijama, međunarodnim pravilima i najboljom praksom:
 - Strategija razvoja industrije (2011-2020), Fiskalna strategija za 2013 sa projekcijama za 2014. i 2015. godinu,
 - Strategija tržišnog nadzora,
 - Nacionalna strategija za pristupanje EU, Nacionalni program za usvajanje acquis-a NPAA (2014-2018)
 - Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (član 77 i članovi 20. i 21.)
 - CEFTA Sporazum o slobodnoj trgovini u Jugoistočnoj Evropi...
 - Saradnja sa nadležnim institucijama, drugim projektima, preduzećima i poslovnim udruženjima (npr. PKS, SIEPA, Savet inostranih investitora itd.)
 - Uravnoteženost između srednjoročnih i dugoročnih razvojnih ciljeva.

M2) Modularni pristup

M3) IK - tendencije u EU

- Novi paket mera 2008
- Uredba 1025/2012, Nova Uredba od nacionalnih tela za standardizaciju očekuje da u značajnoj meri doprinesu što direktnijem i neposrednijem učešću u radu evropske standardizacije što većeg broja zainteresovanih strana, istovremeno poklanjajući maksimalnu pažnju „osetljivijim“ zainteresovanim stranama potrošači, privredni subjekti koji raspolažu ograničenim resursima za ulaganja u standardizaciju, kao što su mala i srednja preduzeća i dr.).

M4) „Benchmarking“ – poređenje sa sistemom IK u članicama EU

- Nemačka – Za članove uže radne grupe je organizovana studijska poseta Nemačkom saveznom ministarstvu nadležnom za politiku IK, DIN-u, DAKKS-u, PTB-u, Nemačkoj asocijaciji potrošača - Stiftung Warentest...
- Slovenija – Izveštaj o slovenačkom iskustvu i organizaciji IK, sa preporukama za unapređenje srpskog zakonodavstva i institucija.

M5) Analitički pristup

- Tokom početne faze izrade Strategije IK sprovedene su 4 analize:

“DEMAND SIDE” – sa strane potražnje za uslugama IK

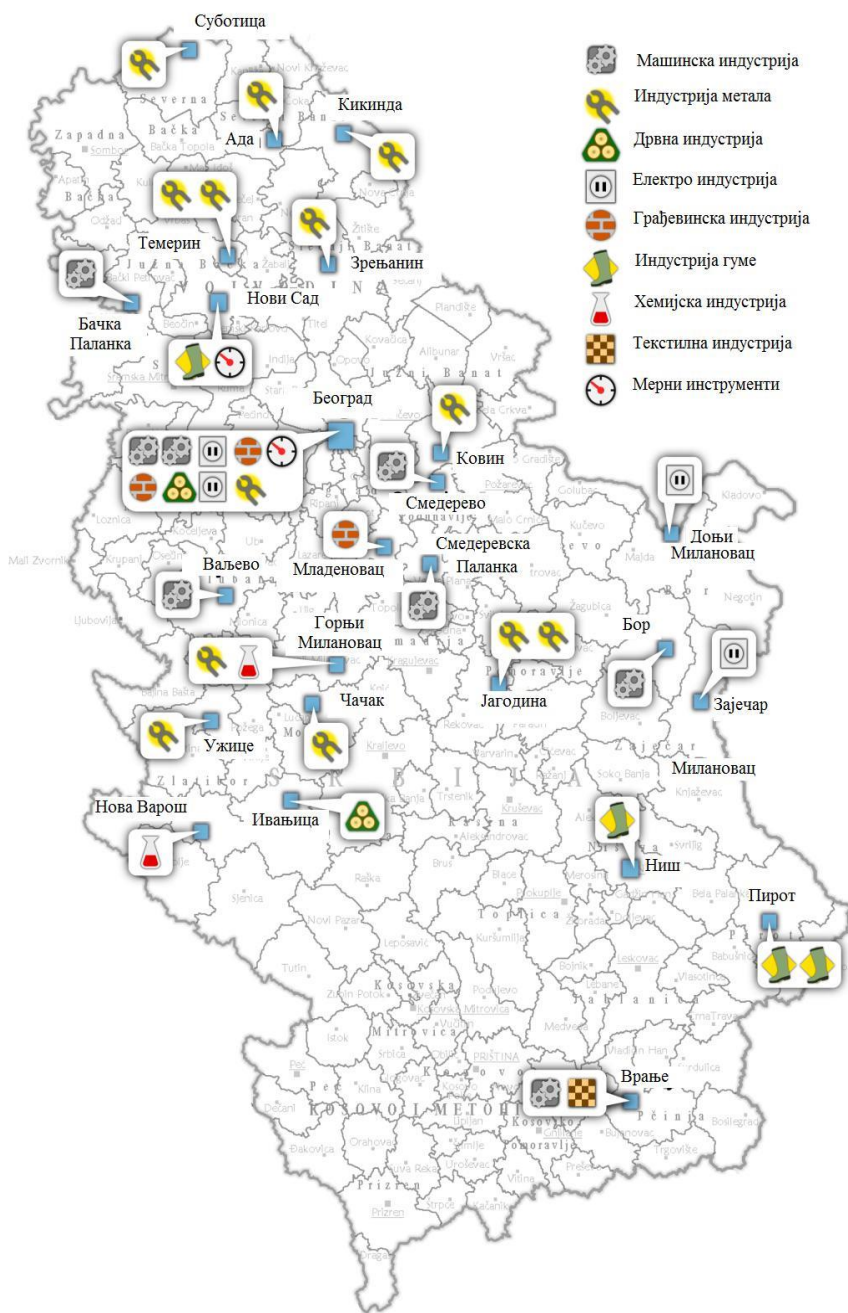
- Analiza potreba industrije za uslugama IK (stand, akred. Metrologije, OU)

“PROVIDER SIDE” – sa strane pružalaca usluga IK

- Analiza stanja ocenjivanja usaglašenosti u RS
- Analiza insitucija IK (kapacitet ATS, ISS i DMDM)
- Analiza funkcionalnosti novog zakonodavstva u R Srbiji

Ministarstvo privrede i GIZ/PTB pripremili su **upitnik** i **sprovele intervju** sa privrednicima koji su identifikovani kao ključni predstavnici u odgovarajućim industrijskim granama.

Izbor privrednih subjekata je izvršen na osnovu raspoloživih podataka Agencije za privredne registre (APR), Privredne komore Srbije (PKS), Agencije za strana ulaganja i promociju izvoza (SIEPA), Sektora u Ministarstvu privrede koji je nadležan za razvoj industrije, kao i spiskova klijenata dobijenih od TOU.

Analiza industrije

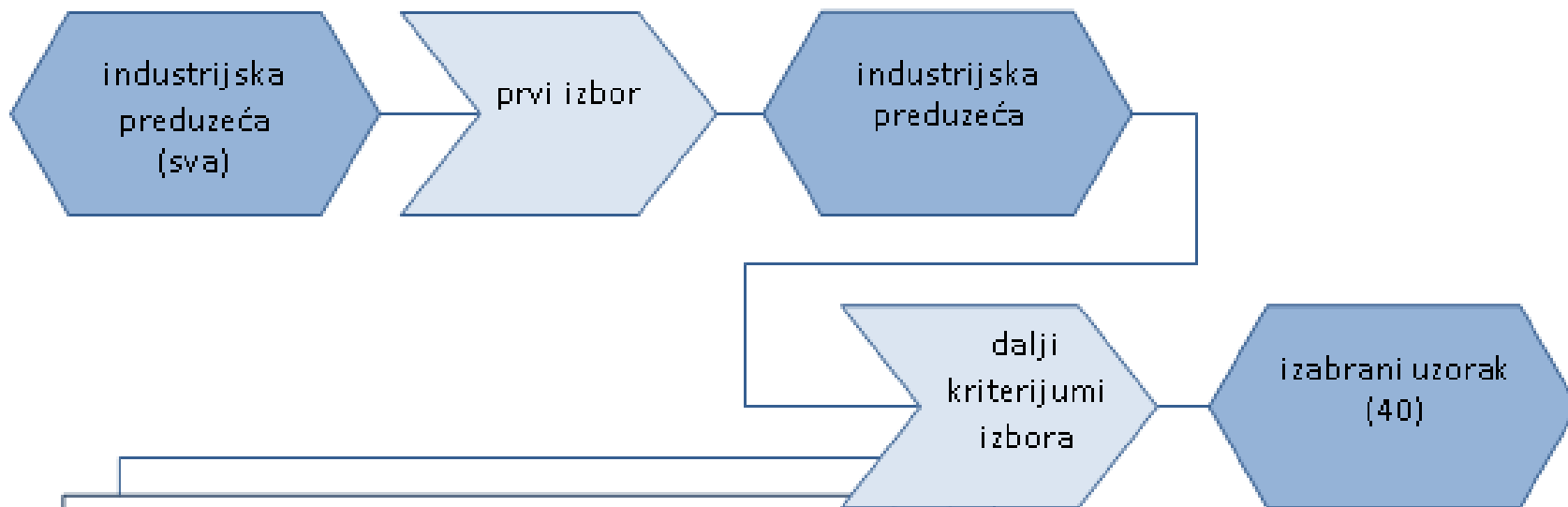
- Uzorak od 40 firmi
- Intervjuisani privredni subjekti su iz grana industrije pokrivenih direktivama za **bezbednost mašina, liftove, niskonaponsku opremu, elektromagnetsku kompatibilnost, ličnu zaštitnu opremu, opremu pod pritiskom, građevinske proizvode...**
- Povratna reakcija privrednih subjekata je bila veoma pozitivna i oni su bili veoma zahvalni što su mogli da od samog početka aktivno učestvuju u pripremama za izradu Strategije. Zahvaljujući tom pristupu dobijene informacije su bile veoma visokog kvaliteta.
- Analiza se odnosila pre svega na poznavanje i primenu tehničkog zakonodavstva, primenu standarda, zastupljenost sertifikacije proizvoda, etaloniranja merne opreme i sertifikacije sistema menadžmenta (QMS, EMS, OHSAS, i dr.), kao i analizu potreba privrednih subjekata za ostalim uslugama IK.

Географски приказ мапе заснован на извору:

Yutor, Administrative divisions of Serbia as of late February 2008,

http://commons.wikimedia.org/wiki/Atlas_of_Serbia

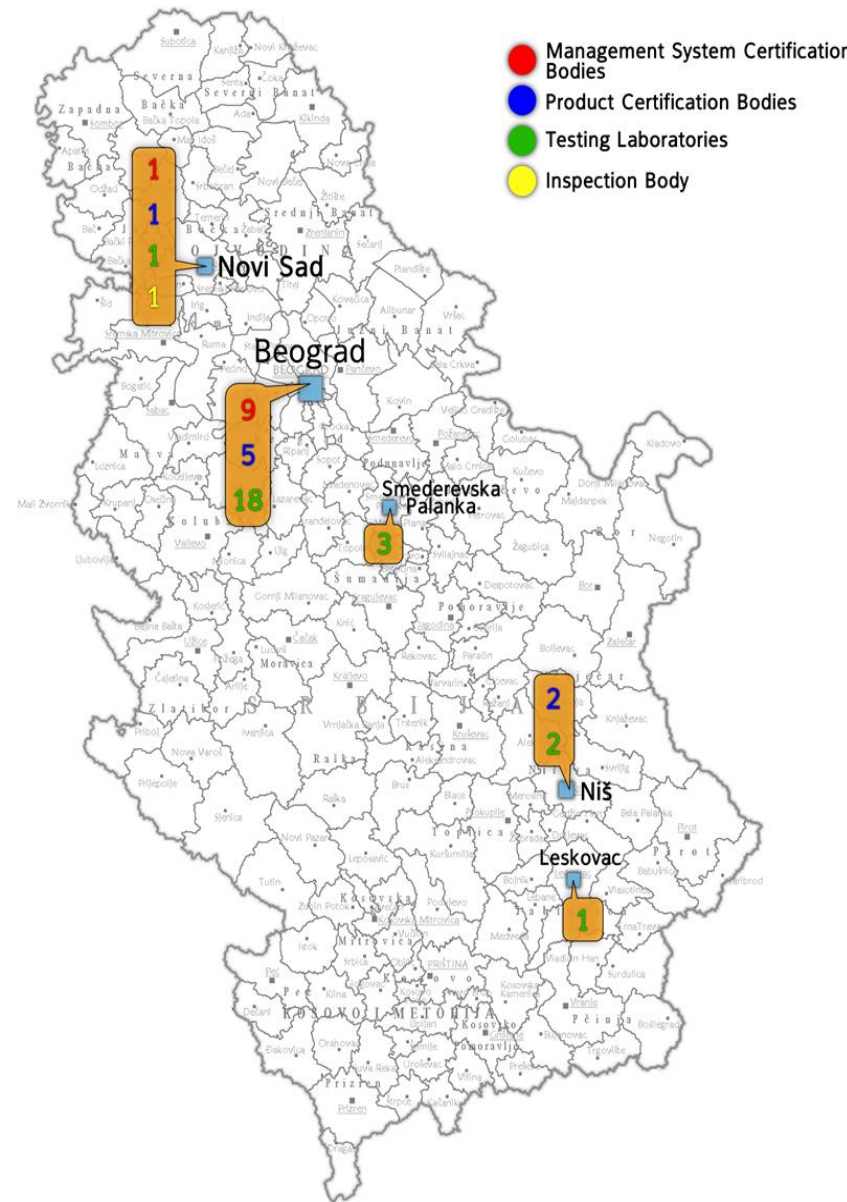
Proces izbora ind. preduzeća - proizvođača

- strateški značajne oblasti industrije;
- oblasti u kojima je postignut najviši nivo usaglašavanja sa EU;
- regionalni značaj;
- značajan nivo opremljenosti;
- lista predloga PKS;
- lista predloga SIEPA;
- lista predloga Sektora industrije MP i TOU

„PROVIDER SIDE“ analiza

- Modul Ocenjivanje usaglašenosti predstavlja centralni deo analize „provider side“, jer OU obezbeđuje usluge (korist) **proizvođačima i pružaocima usluga, krajnjim korisnicima, njihovom zdravlju, bezbednosti, ali i zakonodavcu i organima trž. nadzora.**
- GIZ/PTB i Ministarstvo su sačinili **Upitnik** prema kome su sva TOU bila procenjena.
- Preko 35 TOU je bilo posećeno i intervjuisano (oko 10 sertifikacionih tela za proizvode, 28 laboratorija, 10 certif. tela za sisteme menadžmenta), a Tim je posetio i ispitne kapacitete – ukoliko su postojali.
- Način sprovođenja analize je kombinacija „gap“ analize (analize raskoraka između zacrtanih ciljeva i postojećih mogućnosti), podizanja posvećenosti/manjim delom konsalting, diskusije i bazičnog istraživanja, kao i u pogledu budućih potreba za programima podrške (IPA).
- Procena TOU se nije sprovodila kao ocena njihove kompetentnosti jer je to isključiva nadležnost akreditacionog tela.

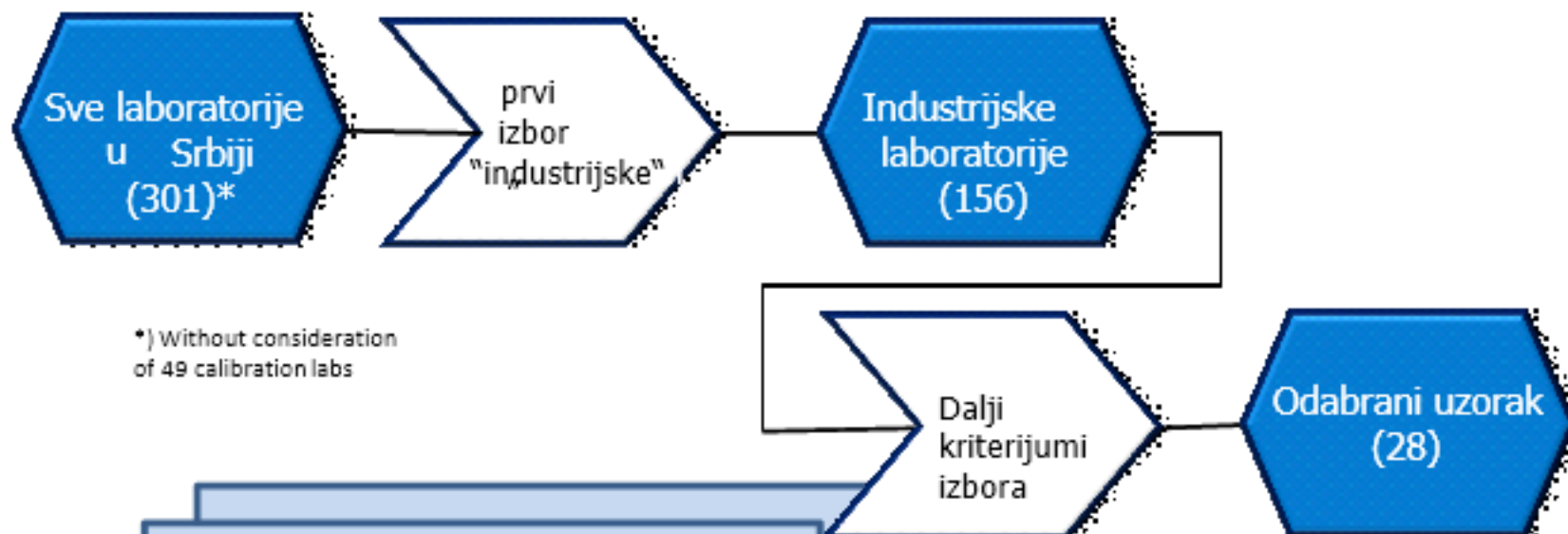

Original map image source:

Yytop, Administrative divisions of Serbia as of late February 2008, http://commons.wikimedia.org/wiki/Atlas_of_Serbia

Proces izbora laboratorija u okviru analize TOU

Proces izbora : uзорak laboratorija

*) Without consideration of 49 calibration labs

- (ATS-) akreditovana ili traži akreditaciju
- po mogućnosti oblasti nedavnih uredbi kao što su MD, LVD, EMCD, PPE, liftovi, buduće CPR
- naimenovanja od strane ministarstava ili drugih državnih organa
- pretpostavljeni značaj za srpsku industriju
- regionalni aspekt
- predložena za saradnju od strane tela za sertifikaciju proizvoda
- merodavna oprema

Rezultati analize prezentovani su u izveštajima, zapisnicima i SWOT tabelama

Primer: SWOT analiza domaćih laboratorija

Snage

- kompetentan i iskusan kadar;
- visok nivo raspoložive naučne podloge za rad laboratorija;
- širok obim akreditacije;
- konkurentne cene u odnosu na inostrane akreditovane laboratorije.

Slabosti

- nedostatak strateške orijentacije i komercijalnog planiranja poslovanja;
- organizaciona struktura koja prouzrokuju velike režijske troškove;
- nedostatak uvida u potrebe tržišta;
- promene statusa laboratorija sa vršioaca javnih ovlašćenja na pružaoce komercijalnih usluga;
- izostanak orijentacije ka korisnicima laboratorijskih usluga;
- nedovoljna povezanost i saradnja sa evropskim laboratorijama i (potencijalnim) EU klijentima;
- nedovoljno poznavanje novog pravnog okvira;
- zastarela oprema.

Mogućnosti

- dostupnost IPA fondova i drugih projekata;
- održavanje postojećih klijenata na osnovu poverenja i privlačenje novih;
- sve veći značaj CE znaka i srpskog znaka usaglašenosti;
- jačanje svesti proizvođača o odgovornosti koje nosi deklaracija o usaglašenosti proizvoda.

Pretnje

- promena zahteva za obaveznim ispitivanjem u pojedinim oblastima, u skladu sa novom regulativom (u nekim oblastima se ukida a u nekima se uvodi obaveza ispitivanja);
- jaka evropska/međunarodna konkurencija na tržištu, naročito posle isteka perioda tranzicije;

Скраћенице и појмови.....	3
УВОД.....	4
1. МЕТОДОЛОГИЈА.....	5
2. ЕЛЕМЕНТИ И ЗНАЧАЈ СИСТЕМА ИНФРАСТРУКТУРЕ КВАЛИТЕТА.....	7
2.1. Елементи система инфраструктуре квалитета.....	7
2.2. Значај система инфраструктуре квалитета.....	10
2.3. Инфраструктура квалитета на нивоу Европске уније - стање и главни правци развоја.....	11
3. АНАЛИЗА СТАЊА СИСТЕМА ИНФРАСТРУКТУРЕ КВАЛИТЕТА У СРБИЈИ.....	16
3.1. Законодавни оквир.....	16
3.1.1. Хоризонтални правни оквир инфраструктуре квалитета.....	16
3.1.2. Закони који допуњују хоризонтални правни оквир.....	17
3.1.3. Технички прописи у Републици Србији.....	18
3.2. Стање система инфраструктуре квалитета у Републици Србији.....	20
3.2.1. Метрологија.....	20
3.2.2. Стандардизација.....	22
3.2.3. Акредитација.....	26
3.2.4. Оцењивање усаглашености.....	29
Евидентно је да је број акредитованих лабораторија за испитивање доминантан у односу на број других акредитованих ТОУ.....	31
3.2.4.1. Сертификација производа.....	31
3.2.4.2. Лабораторије за испитивања.....	32
3.2.4.3. Сертификација система менаџмента.....	34
3.3. Потребe привреде у области инфраструктуре квалитета.....	36
4. СТРАТЕШКИ ПРАВЦИ РАЗВОЈА СИСТЕМА ИНФРАСТРУКТУРЕ КВАЛИТЕТА.....	42
4.1. Визија и мисија.....	42
4.2. Стратешки циљеви развоја система инфраструктуре квалитета.....	42
4.2.1. Општи циљеви.....	42
4.2.2. Посебни циљеви.....	43
4.2.2.1. Метрологија.....	43
4.2.2.2. Стандардизација.....	46
4.2.2.3. Акредитација.....	48
4.2.2.4. Оцењивање усаглашености.....	50
4.2.2.5. Тржишни надзор у функцији примене техничких прописа.....	53
5. СПРОВОЂЕЊЕ И ФИНАНСИРАЊЕ СТРАТЕГИЈЕ.....	53
6. ПРАћеЊЕ РЕЗУЛТАТА СПРОВОЂЕЊА СТРАТЕГИЈЕ.....	54
7. ОБЈАВЉИВАЊЕ СТРАТЕГИЈЕ.....	54

Strategija IK

Standardizacija

Akreditacija

Metrologija

Ocenjivanje
usaglašenosti

Nadzor tržišta

Vizija i Misija

Vizija:

Visoko razvijen, uravnotežen, efikasan, efektivan i međunarodno priznat srpski sistem infrastrukture kvaliteta koji predstavlja značajnu podršku konkurentnosti domaće privrede i čiji su ključni akteri regionalni lideri u oblastima metrologije, standardizacije, akreditacije i ocenjivanja usaglašenosti.

Misija:

Srpski sistem infrastrukture kvaliteta koji kvalitetno, stručno i blagovremeno odgovara na zahteve privrede i društva u ovoj oblasti, omogućava trgovinu bez nepotrebnih tehničkih prepreka, obezbeđuje uslove da se na tržište stavljaju kvalitetni i bezbedni proizvodi, i time postiže visok nivo zaštite zdravlja i bezbednosti potrošača i doprinosi povećanju konkurentnosti srpskih proizvoda na domaćem i međunarodnom tržištu i ukupnom ekonomskom razvoju Republike Srbije.

Strateški ciljevi IK

OPŠTI CILJEVI

I Obezbeđeni uslovi za promet robe bez nepotrebnih tehničkih prepreka u skladu sa principima i pravilima jedinstvenog evropskog tržišta i STO/TBT sporazuma;

II Dostignut visok stepen razvijenosti ključnih elemenata sistema IK: metrologije, standardizacije, akreditacije i ocenjivanja usaglašenosti, koji su usklađeni sa evropskim i međunarodnim pravilima i priznati od strane relevantnih evropskih i međunarodnih organizacija

III Postignuta puna i efikasna primena zakonodavnog i institucionalnog okvira infrastrukture kvaliteta;

IV Obezbeđen visok nivo zaštite bezbednosti i zdravlja ljudi, zaštite imovine, zaštite životne sredine i drugog javnog interesa;

V Unapređen nivo konkurentnosti i inovativnosti srpske privrede i razvoj društveno odgovornog poslovanja i društva u celini.

Praćenje rezultata primene Strategije IK

- Dinamika aktivnosti, nosioci, rokovi i instrumenti za operativno sprovođenje Strategije će biti detaljno razmatrani u godišnjim **AKCIONIM PLANOVIMA**.
- Ministarstvo privrede će biti nadležno za praćenje rezultata sprovođenja Strategije i AP (za prikupljanje informacija o sprovođenju aktivnosti od svih zainteresovanih strana, za organizaciju radnih sastanaka sa zainteresovanim stranama; za podnošenje godišnjih izveštaja Vladi...)
- Strategija će predstavljati osnovni dokument za programiranje inostrane tehničke podrške za razvoj ove oblasti.

Strategija IK naspram NPAA

Strategija IK 2015-2020

- Cilj: Moderan i održiv sistem IK koji zadovoljava potrebe industrije, u skladu sa strateškim razvojnim dokumentima
- Specifični ciljevi, kao i mere za dostizanje tih ciljeva – definisani u Strategiji
- Godišnji plan aktivnosti, nosioci aktivnosti - nadležni organi i rokovi za izvršenje će biti definisani u Akcionim planovima koje će pripremiti Ministarstvo privrede
- Strategija kao podrška za realizaciju ciljeva NPAA iz Poglavlja 1.

NPAA 2014-2018

- Precizan plan harmonizacije sa zakonodavstvom EU, sa pregledom postojećeg stanja za ceo *Acquis. C.*
- Planirane mere za period 2014-2018,
- Potrebni administrativni kapaciteti
- Mere za sprovođenje obaveza iz SAA
- Pregled tekuće i planirane tehničke pomoći
- Finansijski aspekti planiranih mera za ostvarenje plana.

Izazovi, prepruke, iskustva u vezi sa pripremom Strategije

- **Da li se Strategije uklapa u ono što se trenutno dešava u okruženju?**
 - Analitički pristup (potrebno je jasno definisati granice sistema – industrijske grane koje će biti obuhvaćene analizama, u zavisnosti od raspoloživih resursa);
 - Potrebe industrije treba da budu na prvom mestu (saradnja sa privrednim komorama i drugim asocijacijama je ključna, posebno u fazi izbora uzorka firmi);
 - Period od sprovođenja analiza do usvajanja strategije ne bi trebalo da bude suviše dug;
 - Obaveze iz procesa pristupanja EU (preuzimanje/primena direktiva sa jasno definisanim rokovima) moraju biti usaglašene sa Strategijom IK (ili bi mogle da budu deo ove Strategije – imajući u vidu obaveze nakon procesa skrininga)
- **Da li su elementi/ciljevi strategije interno usklađeni?**
 - Ako je odgovor pozitivan → preduslov za uspešnu implementaciju
- **Da li Strategija koristi sve raspoložive resurse i da li imamo dovoljno sredstava za njenu implementaciju?**
 - Budžetska ograničenja, mere štednje u RS i drugim zemljama donatorima pomoći
 - IPA i/ili drugi bilateralni donatori će biti neophodni za primenu Strategije

Hvala na pažnji

www.tehnis.privreda.gov.rs

Jelena.popovic@privreda.gov.rs
miodrag.dugandzija@privreda.gov.rs